

5. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К. : Преса України, 1997. – 100 с.;

6. Духовской М. В. Русский уголовный процесс / Духовской М. В. – М. : Тип. А. П. Поплавского, 1910. – 448 с.;

7. Фойницкий И. Я. Курс уголовного судопроизводства : в 2 т. / Фойницкий И. Я. – [репринт. издания 1910 г.]; общ. ред. А. В. Смирнова. – СПб. : Альфа, 1996. – Т. 2. – 552 с.;

Проблемні аспекти прийняття слідчим кінцевих рішень на стадії досудового розслідування

Поліщук К.С., курсант Прикарпатського факультету НАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент Басиста І.В.

Аналіз попереднього кримінального процесуального законодавства України, а також чинного КПК вказує на відсутність у першому чітких вимог до кримінальних процесуальних рішень, зокрема рішень органів досудового розслідування. У новому КПК цілком слушно закріплена стаття «Процесуальні рішення», присвячена кримінальним процесуальним рішенням, в якій чітко вказуються підстави їх винесення; перелік посадових осіб, уповноважених їх приймати; загальна форма та структура змісту процесуального рішення; їх обов'язкові реквізити. Така деталізація повинна сприяти підвищенню якості кримінальних процесуальних рішень слідчого, а значить й загального рівня правозастосовчої діяльності.

За юридичним змістом переважна частина кримінальних процесуальних рішень – це вирoki, постанови та ухвали. Поряд із постановами, до форм процесуальних рішень слідчого правомірно належать: клопотання, обвинувальний акт, доручення, вказівки, запити, повідомлення та ін.

Саме в цих актах мають міститися найбільш чіткі відповіді на правові питання: що конкретно встановлено і яким чином далі діяти для досягнення поставленої мети. Це і відрізняє інші рішення від протоколів, в яких тільки фіксуються факти, зміст і наслідки процесуальної дії. Проте така різниця між названими актами є умовною, оскільки і при складанні протоколів приймаються певні рішення.

При всій своїй специфічності кожне прийняте у кримінальному провадженні рішення має не лише індивідуальну, але й типову для всіх процесуальних актів внутрішню структуру.

Обов'язковими критеріями для суб'єктів, які приймають рішення є їх законність, вмотивованість та обґрунтованість, які також є аксіоматичними характеристиками будь-якого рішення у кримінальному провадженні. Вони перебувають у причинно-наслідковому зв'язку із фаховою підготовленістю та професійною компетентністю слідчого чи іншого суб'єкта їх прийняття.

Мотивування – це одна із важливих вимог до процесуальних рішень слідчого. Важливою проблемою теоретичного та практичного характеру, яка виникає при прийнятті слідчим кінцевих рішень на стадії досудового розслідування виступає саме проблема їх мотивування.

На думку деяких учених, яку ми також поділяємо, складниками мотивування процесуальних рішень є мотиви, доводи, аргументи, міркування логічного та правового характеру, які приводять до певних висновків, що відображені у процесуальних рішеннях [1, с. 47]. Таке рішення по суті є письмовим викладенням (демонстрацією) наявності підстав до його прийняття і має містити встановлені факти, обставини та висновки і рішення, що логічно випливають з них. Вважаємо, зазначені елементи мають відображати достатність знання та розуміння слідчим фактичних обставин, що має значення для правильності прийняття відповідного процесуального рішення. У подальшому на основі такого рішення слідчого суд має навести у вироку власне обґрунтування висновків, яких він дійшов після розгляду матеріалів кримінального провадження, тобто мотивувати вирок.

Отже, системоутворюючими елементами мотивування процесуальних рішень слідчого є фактичні, правові та етичні мотиви й підстави прийняття рішення. На підставі аналізу положень КПК слід зазначити, що законодавцем сформульовано вимоги щодо мотивування окремих процесуальних рішень слідчого за допомогою: 1) прямого зобов'язання слідчого мотивувати рішення; 2) зобов'язання слідчого наводити у рішенні окремі належні та достатні фактичні, правові та етичні мотиви і підстави його прийняття; 3) зобов'язання слідчого наводити у рішенні сукупність встановлених обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні.

В свою чергу, ефективність правосуддя проявляється через законність і обґрунтованість рішень суду за наслідками розгляду конкретного кримінального провадження, в основу якої покладено процесуальні рішення слідчого. Останні мають бути мотивованими та ґрунтуватися на достовірно встановлених сукупністю доказів фактах і його (слідчого) внутрішньому переконанні, заснованому на засадах моральності й поваги до людини, її честі та гідності. При цьому кінцеві процесуальні рішення слідчого, які приймаються на стадії досудового розслідування: рішення про складання обвинувального акту та направлення матеріалів кримінального провадження через прокурора до суду; рішення слідчого про закриття кримінального провадження; рішення слідчого про направлення матеріалів кримінального провадження до суду для вирішення питання про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру, за винятком другого із перерахованих, яке реалізовується одночасно із винесенням слідчим однойменної постанови, виконуються не слідчим, який їх приймає, а, на наш погляд, безпосередніми виконавцями волевиявлення

слідчого є прокурор, який затверджує обвинувальний акт чи клопотання слідчого про направлення матеріалів кримінального провадження до суду для вирішення питання про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру, та суд [2, с. 479].

Отже, розробка питання прийняття слідчим процесуальних рішень в цілому та кінцевих процесуальних рішень, зокрема, є важливою не лише для доктрини кримінальної процесуальної науки, а й нагальною з огляду повсякденної діяльності слідчих, які всі прогалини та колізії чинного кримінального процесуального законодавства «відчують» досить часто.

Список використаних джерел:

Громов Н. А. Оценка доказательств в уголовном процессе / Н. А. Громов, С. А. Зайцева. – М.: ПРИОР, 2002. – 128 с.

Басиста І.В. Прийняття і виконання процесуальних рішень слідчого на стадії досудового розслідування: теоретичні і практичні проблеми: монографія / І.В. Басиста. – Л.: Вид-во Львівського державного ун-ту внутрішніх справ, 2013. – 600 с.

Особливості процесуального регулювання та проблемні аспекти окремих способів збирання (формування) доказів на стадії досудового розслідування

Древа В.В., курсант факультету підготовки фахівців для спеціальних підрозділів НАВС

Науковий керівник: викладач кафедри Бугаков О.В.

В ході досудового слідства найбільш повно проявляються усі елементи кримінального процесуального доказування. Головне завдання цієї стадії – отримання, дослідження, та оцінка фактичних даних та їхніх процесуальних джерел, та використання їх з метою всебічного, повного й об'єктивного встановлення всіх обставин, що мають значення для правильного вирішення справи.

Устадії досудового розслідування можуть бути використані всі способи формування доказів: 1) слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії; 2) вимога про проведення ревізії; 3) вимога про надання банківської інформації щодо юридичних і фізичних осіб, у тому числі такої, що містить банківську таємницю; 4) витребування предметів і документів; 5) подання доказів підозрюваним, обвинуваченим, його захисником, потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем та їх представниками, а також будь-якими громадянами, підприємствами, установами та організаціями; 6) використання результатів оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів.

Формування доказів за допомогою слідчих (розшукових) дій є основним із способів одержання доказів та їх процесуальних джерел у змагальному кримінальному процесі. Однак у правозастосовній діяльності правоохоронні органи часто зіштовхуються із ситуаціями,